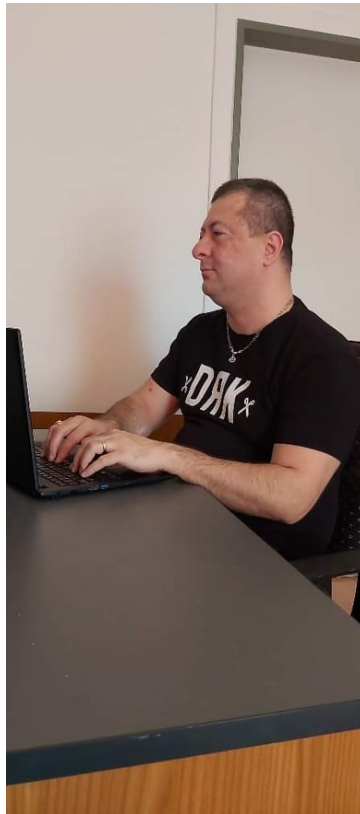

Koncsol Krisztián: A kótaji helyi roma társadalom közösségi változásai

Koncsol Krisztián: Debreceni Egyetem

Bevezető

Szórakoztatózenészként, több mint 20 éven át személyesen is részt vettem a kótaji roma populáció életében. Az itt szerzett tapasztalataim, a személyes élmények is motiváltak arra, hogy tudományos igénnyel vizsgálhassam a lokális roma közösség életét.

Az utóbbi évtizedekben nem csak a magyar etnikai kisebbség, hanem egyidejűleg a kótaji cigányság életmenetében is nagy metamorfózisok történtek, domináns részben a tradícióban, a kultúrában, a vallásban és az életstílusban. Országosan ismertté vált a kisegyházak, evangéliumi hitgyülekezetek követése, emiatt átformálódott a kommuna komplett élete, ámde ennek ellenére, az ünnepek és a hitélet a közösségi élet egyik meghatározó eleme maradt.

A Glória Gyülekezet 1997 óta folytat aktív közösségépítő és szociális intervenciós tevékenységet Kótaj településén. Jelenleg körülbelül 40 roma háztartással tart fenn rendszeres kapcsolatot, amely a helyi szegregált lakosság mintegy 30%-ának felel meg, összesen megközelítőleg 70-80 főt érintve. A gyülekezet tagjai számára kiemelkedő jelentőséggel bír az individuális spirituális megújulás, a bűnbocsánat teológiai koncepciója, valamint a lelki felszabadulás és belső autonómia

megélése.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítottam annak, hogy lokális ismereteimet egzakt, tudományos szakirodalmi forrásokkal és empirikus adatokkal egészítsem ki. Az elsődleges adatgyűjtési források közé tartoztak a releváns statisztikai adatbázisok, így különösen a Központi Statisztikai Hivatal (KSH), a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ), az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR), valamint a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által publikált adatkorpusok.

A másodlagos empirikus adatgyűjtést saját készítésű, irányított és félig strukturált interjúk, valamint életútinterjúk eredményei támogatták, amelyek kvalitatív és kvantitatív elemzési szempontból jelentős mélységi információkat biztosítottak.

Feltételezésem szerint a kótaji roma közösség tagjai jelentős vallási és életmódbeli változásokon mentek keresztül a Glória Gyülekezet tevékenysége révén. Ugyanakkor ez a transzformáció nem járul hozzá közvetlenül a lokális közösség társadalmi integrációjához. Szimultán a média és a populáris kultúra, valamint a kisegyházak hatékonyabban képesek megszólítani ezt a közösséget. További feltételezésem, hogy a gyülekezet együttműködési és közösségi aktivitási gyakorlatai előmozdíthatják a társadalmi mobilitást, erősíthetik a helyi közösség kohézióját, csökkenthetik a szegregációt, és hozzájárulhatnak a társadalmi összetartozás erősítéséhez.

Eredményeim remélhetőleg segítik megismerni az itt élő társadalmi kisebbség jellemzőit, azonfelül azokat a szubkulturális ismérveket, amelyek a Glória Gyülekezet életében jelen vannak. Ezen túlmenően kutatásom hozzájárulhat a vallási közösségek társadalmi beágyazottságának és identitásformáló szerepének mélyebb megértéséhez. Az eredmények segíthetik a kisebbségi csoportok kulturális sajátosságainak feltérképezését, valamint rávilágíthatnak a közösségi normák és értékek fenntartásának mechanizmusaira. Mindez hozzájárulhat a vallásszociológiai diskurzus bővítéséhez és a kisebbségi csoportok társadalmi integrációjának elemzéséhez.

Területi elhelyezkedés, a település helyzete

Kótaj község Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a Nyírség és a Rétköz találkozásánál helyezkedik el, Nyíregyházától 10 km-re, északra. Közvetlen szomszédos települései és településrészei: Kemece, Nagyhalász, Ibrány, Búj, Nyírszőlős, Sóstóhegy, Nyíregyháza, Nyírtelek és Gyulatanya. (wikipedia.org)

A vizsgált térség területfejlesztési potenciálja jelentős mértékben alulhasznosított, mivel a 2593 hektáros terület egy fokozottan sérülékeny hidrogeológiai védőövezeten helyezkedik el, amely ipari szektorális expanziót nem tesz lehetővé. Az adott vízbázis stratégiai jelentőséggel bír, primer ivóvízellátási funkciót tölt be, biztosítva a vízszolgáltatást egy kiterjedt regionális egységekre, így például Nyíregyháza, Ibrány, Sóstóhegy, Búj, Nagyhalász és Kemece számára. Ezen környezeti és vízgazdálkodási korlátozások következtében új ipari beruházások megvalósítása ezen a területen nem lehetséges. Emellett Kótaj község aktuális településrendezési terve is explicit módon szankcionálja az ipari jellegű fejlesztéseket, innovációkat és tőkeinvestíciókat a kérdéses övezetben.

A 2022-es népszámlálási adatok alapján a vizsgált településen 1517 lakóegység (lakás) került regisztrálásra. Az állandó népesség számszerű állománya ugyanezen évben 4501 főt tett ki, amely

114 fős redukciót jelentett a 2011-es demográfiai adatokhoz viszonyítva.

A 2001-es népszámlálás során Kótaj lakónépessége 4529 fő volt, amely 2011-re 4523 főre mérséklődött. A hosszú távú populációs trendek alapján a 2001 és 2022 közötti időintervallumban a lakónépesség 27 fővel, míg a 2011–2022-es periódusban 22 fővel mutatott csökkenő tendenciát. (ksh.hu)

A településszerkezeti és foglalkoztatási dinamikák vizsgálata alapján megállapítható, hogy Kótaj egyre inkább az *alvótelepülés* (dormitory settlement) jegyeit mutatja. A helyi aktív korú munkavállalók jelentős hányada a közeli regionális központban, Nyíregyházán, elsősorban a szekunder (másodlagos) és terciér (harmadlagos) szektorban vállal munkát. Az ingázás szignifikáns mértékben akadályozza a lokális társadalmi kohéziót és a helyi gazdaság diverzifikált fejlődését.

A lokális közösség és közösségfejlesztés

A közösség fogalmát Arapovics Gormanra hivatkozva az alábbiak szerint definiálja.

„A közösségfogalom jelentése rendkívül változatos attól függően, hogy milyen szöveggörnyezetben használják, milyen a kulturális és történelmi háttere, illetőleg milyen a nyelvészeti jelentősége.” (Gorman 2002:9).

Pablo meghatározása szerint „a valódi közösség szoros emberi kapcsolatokra épülő, tudatosság alapú, szándékolt, életmód közösséget jelent.” (kozossegivallalkozas.hu)

A modern társadalmi dinamika és az urbanizáció hatásainak következményeként a Kótaji helyi közösség közösségfejlesztő szerepe és identitása az utóbbi időben jelentős átalakuláson ment keresztül. A hagyományos közösségi struktúrák fokozatosan átalakultak, miközben új társadalmi és gazdasági kihívások jelentek meg. Az elvándorlás, a munkaerőpiaci változások és a digitális technológiák térnyerése mind hozzájárultak ahhoz, hogy a helyi lakosok közötti kapcsolatok és a közösségi összetartás új formákat öltönn. Bár a modernizáció számos hagyományos elemet háttérbe szorított, a helyi értékek és a közösségi szellem megőrzése továbbra is kiemelt szerepet kap.

Arapovics a közösségfejlesztés folyamatában a bevonást emeli ki, azt, hogy mindig újabb és újabb emberek köteleződjének el a közös ügyek iránt (Arapovics, 2019: 154).

Vercseg álláspontja szerint a közösségfejlesztés fogalma multidimenzionális, és különböző elméleti megközelítések, valamint értelmezési keretrendszerek mentén definiálható.

Szerinte közösséget nem lehet fejleszteni, mert a közösség már maga egy minőségi együttlét, nem emberek pusztja csoportja, hanem minőségi többlettel rendelkező, magasabb rendű társulása, amely vagy magától kialakul vagy sem, de fejleszteni nem lehet. (kodolanyi.hu)

Juhász szerint is a közösségfejlesztés jelentős gazdasági tényező, amely hozzájárul a társadalmi tőke növekedéséhez, az erőforrások hatékonyabb allokációjához és a helyi gazdaság fenntartható fejlődéséhez, mert a község gazdasági fejlődését is együttesen fejlesztik a közösségfejlesztő programok. Másrészt ennek során, az infrastruktúra fejlesztése, valamint az idegenforgalom, a falusi turizmus erősítése központi szerepet kell, hogy betöltsön a közösség életében is. Ennek a kétoldali előmozdításhoz azonban Kótaj Polgármesteri Hivatalának ösztönözni kellene a vállalkozói

gyakorlatot a községben. (Juhász, 2003: 9).

Megállapításom alapján a jövőbeni közösségfejlesztés sikeressége Kótaj településen azon tényezők szinergiáján múlik, amelyek a tradicionális kulturális elemek integrálását és a modern társadalmi-gazdasági innovációk adaptációját foglalják magukba. Ennek eredményeként egy fenntartható, kohéziós erővel bíró lokális társadalom kialakulása válik lehetővé. A közösségfejlesztés sikeréhez elengedhetetlen a helyi lakosok aktív részvétele, a generációk közötti párbeszéd elősegítése, valamint a civil szervezetek és önkormányzati intézmények hatékony együttműködése. Emellett a digitális technológiák és az okos megoldások alkalmazása hozzájárulhat a közösségi élet dinamizálásához és a helyi identitás erősítéséhez. Ezek együttesen biztosítják, hogy Kótaj települése a jövőben is élhető, vonzó és összetartó közösség maradjon, amely képes alkalmazkodni a társadalmi és gazdasági változásokhoz, miközben megőrzi kulturális örökségét és értékeit.

A kótaji cigánytelep

A településen élő oláh cigány közösség döntő többsége – csupán néhány család kivételével – a cigánytelepen él. A népszámlálási adatok alapján Kótaj településének etnikai összetétele jelentős változáson ment keresztül a vizsgált időszak alatt. Míg 2001-ben a lakosság csupán 2%-a azonosította magát cigány származásúként, addig a 2011-es népszámlálás során ez az arány már 11,3%-ra emelkedett. Az ezt követő időszakban, 2022-ben, a cigány etnikum aránya 4,2%-ra csökkent. (ksh.hu)

Véleményem szerint a vizsgált változások hátterében különféle társadalmi, kulturális és demográfiai tényezők állhatnak, amelyek befolyásolhatták az etnikai önazonosság kifejezésének módját és intenzitását. Ezek közé tartozhatnak a migrációs folyamatok, az urbanizáció, a globalizáció hatásai, valamint a többségi társadalom és az adott etnikai csoport közötti interakciók. Emellett a politikai és gazdasági környezet változásai is meghatározó szerepet játszhattak abban, hogy az egyének miként élik meg és fejezik ki etnikai identitásukat. Az oktatási rendszer, a média és a kulturális intézmények szintén jelentős hatást gyakorolhatnak erre a folyamatra, mivel formálhatják az önazonosságról alkotott képet, illetve elősegíthetik vagy éppen gátolhatják annak nyílt vállalását.

Számos roma család számára komoly társadalmi és gazdasági nehézségeket jelent, hogy a település külterületén, a régi kisvasút vonalán túl elhelyezkedő, szegregált közösségi térben élnek. Ezt a területet egyesek „Citrom-szigetként” azonosítják. Az itt élő romák többsége hosszú évtizedek óta otthonaként tekint erre a területre, és jelentős ellenállást tanúsít a költözéssel szemben. Noha néhány család anyagi helyzete lehetővé tenné számukra, hogy a település más részein, magyar családok szomszédságában telepedjenek le, a helyváltoztatás iránti motiváció alacsony, amely szerintem a szociokulturális kötődésekkel és a közösségi identitással magyarázható.

A szegregáció fogalmát a magyar szakirodalom elsősorban a térbeli elrendeződés, a lakhatási körülmények, valamint az ezekből eredő intézményi kapcsolatok vizsgálatával hozza összefüggésbe. Magyarországon a terminológia leggyakrabban az oktatás szférájában megjelenő társadalmi elkülönülésre, illetve az ennek következtében előforduló elkülönítési gyakorlatokra vonatkozik. A szegregáció e formája az iskolai környezetekben a szociális, etnikai vagy gazdasági háttér alapján történő elkülönítést jelenti, amely számos társadalmi és pedagógiai

következménnyel járhat, például az egyenlő oktatási esélyek biztosításának hiányosságaival.

Andorka szerint a szegregáció olyan társadalmi jelenség, amely során egy adott településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok, illetve más társadalmi csoportok lakóhelye markánsan elkülönül egymástól. Ez a folyamat szorosan összefügg a jövedelmi viszonyok és a települési infrastruktúra jelentős egyenlőtlenségeivel. (Andorka, 2006: 194)

A cigánytelepen a roma férfiak hagyományosan a családban védelmező és eltartó szerepet töltenek be; ők gondoskodnak a megélhetésről, gyakran a településen kívül végezve munkát, akár munkásszállókon élve is. Ezzel igyekeznek biztosítani, hogy a feleség és a gyerekek semmiben ne szenvedjenek hiányt. *„Jelenleg alkalmi munkákból élek. Főleg építkezéseken dolgozom, vagy szezonális munkákat vállalom, például mezőgazdaságban. Néha elmegyek segíteni házakhoz is. Állandó munkahelyet sajnos nem találtam még, de próbálkozom”.* (6. számú interjúalany)

A nők ezzel szemben a család érzelmi és gyakorlati összetartói: gondoskodnak az otthonról, a gyermekek neveléséről, és fenntartják a közösség egységét.

Az egyik legfontosabb hagyományuk a vendéglátás tradíciója: a látogatókat mindig tisztelettel fogadják, függetlenül azok származásától. Emellett a nagy családi összejövetelek is jelentős események, ahol különböző generációk találkoznak és osztoznak a közösségi élményeken. Ilyen alkalmakkor az idősebbek történeteket mesélnek, hagyományos dalokat énekelnek, valamint felidéznek a korábbi nemzedékek életének jellegzetességeit.

A nők továbbra is gyakran készítenek tradicionális ételeket, mint például a bodagot, a csípős lecsót, a roma módra elkészített pörköltet vagy a cigány káposztát. *„Nálunk a hagyományok nagyon fontosak. Például a vendéglátás hagyománya az egyik legfontosabb, mindig tisztelettel fogadjuk az érkezőket, akárki is legyen az. A nagy családi összejövetelek is hagyományosak, ahol minden generáció együtt van. Az idősek történeteket mesélnek, régi énekeket tanítanak, és ilyenkor tanulunk arról is, hogyan éltek régen az öregek”.* (5. számú interjúalany)

Az adott területen élő populáció rendszeresen tapasztal strukturális diszkriminációt, amely manifesztálódik mind a munkaerőpiaci szegregációban, mind pedig a közszolgáltatásokhoz való diszkriminatív hozzáférésben. *„Az egyik legnagyobb probléma, hogy sok helyen előítélettel vannak irántunk. Ha meghallják, hogy cigány vagyok, már nem is akarják, hogy bemenjek a meghallgatásra. Az is gond, hogy nincs meg minden papírom, például szakmai végzettségem. Nehéz felzárkózni, ha az ember nem kap esélyt”.* (6. számú interjúalany)

A Glória Gyülekezet

A Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymissziójának (MPE OCM) Glória Gyülekezete Kótajban egy család által 1997-ben alakította ki szervezeti formáját, hogy támogatást nyújtson a helybeli roma közösségnek. Az adott időszakban a gyülekezeti tagok létszáma hozzávetőlegesen 140 főre volt becsülhető. Jelenleg ez a szám körülbelül 70-80 főre tehető.

A felmérés alapján a gyülekezet több mint 25 évnyi működése során eddig olyan egyre fokozódó társadalmi szükségletekkel találkozott, amelyekre átfogó megoldások kidolgozásával és megvalósításával próbál reagálni. Ennek eredményeként tevékenységi körük számos területet lefed, beleértve a szociális alapellátást, az oktatást, valamint különböző missziós programokat

egyaránt. Ezen tényezők kölcsönhatása révén az etnikai identitás nem csupán egy statikus, öröklött tulajdonság, hanem egy dinamikusan alakuló folyamat, amelyben az egyének aktívan részt vesznek. Az identitás formálódása során fontos szerepet játszanak az egyéni tapasztalatok, a családi és közösségi háttér, valamint a társadalmi elvárások és normák.

Országos szinten a felekezet tevékenységét mintegy 1300 munkatárs segíti, akik a bölcsődétől a középiskoláig terjedő intézményi hálózatban végeznek munkát. A kótaji gyülekezet számára rendelkezésre állnak a Cigány Módszertani és Kutató Központ által negyedévente publikált szakmai anyagok, valamint olyan módszertani kiadványok, amelyek releváns tudományos és gyakorlati információkat tartalmaznak. A közösség tagjai emellett részt vehetnek országos és nemzetközi konferenciákon, illetve bekapcsolódhatnak különböző kutatási projektekbe. A szociális alapellátás keretében mintegy kétszáz településen, tizenhat telephelyen hozzávetőleg tízezer ember számára nyújtanak segítséget. (remenyhir.hu)

A gyülekezet magával ragadó jellege például a lelkes istentiszteletek, az érzelmi átélés és a spirituális tapasztalatok minden hívő részére vonzó. Az ide járó romák hagyományosan nyitottabbak az érzelmeket közvetlenül kifejező vallási gyakorlatok, a karizmatikus istentiszteletek során tapasztalható zene, ének és tánc iránt. *„Napjainkban a gyülekezetben a karizmatikus vallási közösség egyik meghatározó jellemzője a tagok közötti szoros kapcsolatok és az erőteljesen támogató légkör. Ez különösen fontos a Kótajban élő roma cigányság számára is, akik gyakran lokálisan szembesülnek a társadalmi kirekesztés különböző formáival”.* (7. számú interjúalany)

Horváth szerint általánosan megállapítható, hogy a roma közösség körében a vallás és az istenhit kiemelkedő jelentőséggel bír a mindennapi életben. Saját tapasztalatai alapján úgy véli, hogy élete során nem találkozott olyan roma származású személlyel, aki ateista vagy a transzcendens világ létezésének lehetőségét kategorikusan elutasító nézeteket vallott volna. Úgy vélekedik, hogy ennek gyökerei részben az életmód egyszerűségében és a szegénységben keresendők, mivel nehéz élethelyzetekben az ember hajlamos a csodákban és a megváltó segítségben reménykedni. (corvinak.hu)

Gyetvai és Rajki (2008) kutatása is arra hívja fel a figyelmet, hogy azok a roma származású személyek, akik erős vallási kötődésről számoltak be, nagyobb valószínűséggel értek el magasabb iskolai végzettséget, mint azok, akik nem rendelkeztek ilyen kötődéssel. Továbbá, egyéb integrációs mutatóik – például a munkaerőpiaci részvétel, anyagi helyzet, kulturális aktivitás vagy lakókörnyezet – is kedvezőbb értékeket mutattak. (cimok.hu)

A kutatás eredményei nem támasztották alá azt a feltételezést, miszerint az erős vallási-közösségi meghatározottság gyakran magasabb iskolai végzettséggel járhat együtt, amely a közösség szocializációs hatásával magyarázható. Ezt a 47 kérdőívet kitöltő résztvevő iskolai végzettségére vonatkozó adatok is igazolják:

- **Alacsony iskolai végzettség dominanciája:** A résztvevők túlnyomó többsége (32 fő) legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, amely jelentős munkaerőpiaci hátrányokat eredményezhet, korlátozva az elhelyezkedési és előmeneteli lehetőségeket.
- **Közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkezők alacsony aránya:** A közép- és felsőfokú végzettségű egyének csekély száma (8 fő) arra utal, hogy a közösség társadalmi és gazdasági szerkezete kevésbé kedvez a magasabb szintű képzettség megszerzésének.

- **Oktatásban való részvétel hiánya:** A megkérdezettek körében nem tapasztalható aktív tanulmányi tevékenység, ami felhívja a figyelmet az oktatás iránti érdeklődés ösztönzésének és a tanulási lehetőségek bővítésének szükségességére.

A Glória Gyülekezet kótaji népszerűsége tehát valószínűleg a közösség által nyújtott érzelmi és gyakorlati támogatás, a hitgyakorlat érzelmi mélysége, valamint a roma közösség identitásának, összetartásának megerősítése miatt alakulhatott ki. Fontos megérteni, hogy ezek az okok egyénenként és családonként eltérőek lehetnek, de a gyülekezet szerepe mindenképpen meghatározó a kótaji helyi roma közösségi életben. Olyan támogató közeget nyújt, amelyben elfogadásban és megbecsülésben részesülnek a gyülekezeti tagok. Az aktív közösségi részvétel elősegíti mind az egyéni, mind a kollektív identitás erősödését, továbbá jelentős mértékben hozzájárul a kótaji roma közösségi kohézió erősödéséhez, a társadalmi kirekesztődés mérséklődéséhez.

A Biztos Pont Keresztény Egyesület támogató és segítő szerepe

Az egyesület 2021. február 15-én alakult Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében, tíz alapító tag részvételével. Anyagi szempontból az egyesület működését nem a roma szülők és családok hozzájárulásai biztosítják, hanem elsősorban pályázati források felhasználásával igyekeznek fenntartani magukat. Az egyesület politikailag független, a pályázatok megírását és benyújtását önállóan végzik, a helyi önkormányzattól támogatást nem kapnak, tevékenységüket elsősorban lokálisan a Kótajért Kulturális Egyesület segíti. *„Ha szabad itt megemlítenem, akkor külön kiemelném a Kótajért Kulturális Egyesület elnökasszonyának nevét, mert ő az, aki lassan kettő éve támogat minket és jó szavaival erőt ad munkánkhoz. Helyileg tehát semmilyen más segítséget nem kapunk. Ő hívja meg a gyerekeket a falu karácsonyára és a falunapra, hogy különböző műsorokkal szerepelhessenek a kótaji romagyerekek”.* (7. számú interjúalany)

Az egyesület célja a roma keresztény közösségek társadalmi szerepvállalásának előmozdítása a kótaji Glória Gyülekezetben, valamint azon hívők támogatása, akik Jézus Krisztus evangéliumának hirdetését és annak elveinek mindennapi életben való megvalósítását elkötelezett tanítványként kívánják gyakorolni a társadalom különböző szektoraiban. *„Különös hangsúlyt helyezünk a romák körében végzett missziós tevékenységekre, különösen szociális, egészségügyi, oktatási, kulturális és gazdasági kérdésekben”.* (7. számú interjúalany)

Az egyesület továbbá támogatja a hazai és határon túli vallási, valamint civil szervezetek működését, amelyek célja a térségben élő roma/cigány közösségek és a hátrányos helyzetű lakosság társadalmi felzárkózásának és integrációjának elősegítése. Ennek érdekében együttműködik oktatási intézményekkel, szociális és munkaügyi szervezetekkel, valamint önkormányzatokkal annak érdekében, hogy elősegítse az esélyegyenlőséget, a foglalkoztathatóság javítását és a kulturális identitás megőrzését.

Jelenleg Kótaj településén heti rendszerességgel szerveznek ifjúsági klubot, amely a 8 és 18 év közötti fiatalokat változatos programokkal várja. A klub tematikája több területet foglal magába, ideértve a zenei tevékenységeket, énekoktatást, bibliai tanításokat, vetélkedők szervezését, hitbéli és erkölcsi témák feldolgozását, valamint hagyományőrző roma táncok, modern és kortárs

koreográfiák tanítását. Ezen túlmenően az ifjúsági programok része a lelki támogatás nyújtása, tanulmányi korrepetálás biztosítása, valamint olyan gyermekfoglalkozások megszervezése, amelyeket 2-4 fő önkéntes segít. *„A fiatalok esélyteremtésén belül bármilyen jellegű programmal foglalkozunk a klubdelutánokon, melyet minden vasárnap tartunk a Kótajban lévő imaházunkban. Lassan négy éve, hogy megalakult az egyesület, de már előtte nyolc évvel is tartottunk ifjúsági hitéleti alkalmakat. Táborokat valósítunk meg, ebben az évben egy hitéleti tábort tartottunk, mely öt napos volt. Tavaly is volt egy táborunk, amelyet három helyszínen valósítottunk meg, Kótajon, Paszabon és Kislétán”.* (7. számú interjúalany)

Meglátásom szerint, az egyesület közösségformáló hatása több aspektusból is kiemelkedő jelentőséggel bír, különös tekintettel a modern társadalmat jellemző egyre fokozódó individualizmus ellensúlyozására. Az egyesület olyan közösségi teret biztosít a fiatalok számára, amely nem csupán vallási, hanem szociális és érzelmi támogatást is nyújt. Ez a közösségi élmény lényegesen hozzájárul mind az egyéni, mind a családi és társadalmi kohézió erősítéséhez, továbbá a lelki egészség fenntartásához.

A kutatásom eredményei alapján megállapítható, hogy a roma nők egyre nagyobb arányban vesznek részt az egyesület életében, és növekvő számban töltenek be vezetői szerepeket. Ez a társadalmi változás több tényező együttes hatásának tulajdonítható. Egyrészt, az oktatáshoz való hozzáférés javulása hozzájárul a roma nők iskolázottságának növekedéséhez, amely elősegíti önbizalmuk erősödését és társadalmi érvényesülésük lehetőségeinek kiszélesedését. Másrészt, a civil társadalom megerősödése és a civil szervezetekben való fokozott részvétel lehetőséget teremt számukra vezetői készségeik fejlesztésére. Ezen felül a társadalmi normák átalakulása, valamint a nők jogainak és lehetőségeinek szélesebb körű elismerése szintén hozzájárul ahhoz, hogy a roma nők aktívabb szerepet vállaljanak a közösségi és társadalmi élet különböző területein.

A házicsoporthoz jellemzőinek ismertetése

Napjainkban egyre több roma ember keres hiteles keresztény közösséget. Egyesek hagyományos gyülekezetekhez tartoznak, ám ezek gyakran nem elégítik ki szellemi szükségleteiket. Mások olyan közösséget keresnek, amely befogadja hitbeli meggyőződésüket, azonban a közelükben nem találnak ilyen gyülekezetet. Egy harmadik csoport tagjai a vallási rendszerekkel szemben kritikus, ezekkel szemben ellenállást tanúsító túlélők, akik elutasítják, hogy bármilyen vallási szervezethez csatlakozzanak.

Az Újszövetségben a „gyülekezet” fogalmát a görög *ekkleszia* szó jelöli, amely gyűlést vagy összejövetelt jelent. Ez Isten összehívott népét jelöli, nem pedig egy konkrét épületet vagy intézményt. A házi gyülekezet olyan, általában körülbelül 12 főből álló csoportot jelent, amely egy családi otthonban jön össze az egyszerű, formalitásoktól mentes kereszténység gyakorlására. Az ilyen közösségek tagjai együtt imádkoznak, énekelnek, tanulmányozzák a Bibliát, megosztják egymással ételeiket és tapasztalataikat, így élve meg a közösségi élményt. Ahogy a tagok jobban megismerik egymást, gyakran osztják meg egymással legmélyebb problémáikat és küzdelmeiket is.

Ezek a csoportok fejlődésük és létszámuk növekedése során szükségessé válhatnak kisebb egységekre bomlani, újabb házi gyülekezeteket hozva létre. Ennek ellenére időről időre nagyobb összejövetelek formájában ismét egyesülhetnek, közösen ünnepelve hitüket és közösségüket.

(Gordon:3)

„A Glória Gyülekezetben a házicsoportos beszélgetések heti rendszerességgel zajlanak. Minden héten kijelölünk egy olyan időpontot, amely az összes résztvevő számára megfelelő. Ezek az alkalmak rendszerint az esti órákat jelentik, amikor a tagok már hazaértek a munkából. A találkozók során általában olyan témákat vitatunk meg, amelyek jellemzően bizalmas jellegűek és nem a szélesebb nyilvánosság számára szántak”. (7. számú interjúalany)

A beszélgetések középpontjában a keresztény értékrend és a Biblia dicsőítő énekeinek témája áll. A beszélgetéseket két házicsoportvezető moderálja, akik vagy egyidejűleg vagy felváltva irányítják az eseményeket. A vezetőknek alapos bibliai ismeretekkel kell rendelkezniük, csak így irányíthatják ezeket a találkozókat. Ez a folyamat egy kisebb istentisztelethez hasonlítható. A találkozók struktúrája általában a következő: kezdetben néhány dicsőítő ének hangzik el, ezt követik az imák, majd egy kötetlen és interaktív beszélgetés veszi kezdetét. Ezek a diskurzusok közösségformáló hatást fejtenek ki a résztvevőkre, mivel intergenerációs szinten releváns problémamegoldó gyakorlatok alkalmazását teszik lehetővé. *„A részvételhez nincs semmilyen megkötés, így bárki csatlakozhat, azonban jellemzően olyan személyek vesznek rajta részt, akik már gyakorlott keresztények. Időnként előfordul, hogy egy-egy új érdeklődő is megjelenik, aki korábban nem vett részt hasonló alkalmon.” (7. számú interjúalany)*

Gordon álláspontjával egyetértésben, összességében azok számára, akik mélyebb keresztény közösségi élményre vágnak, a házi gyülekezet kiváló lehetőség lehet. A csoport dinamikáját Isten vezetése formálja, amely sokszor felülírja az emberi elképzeléseket és előre meghatározott menetrendeket. Bár a közösség működése kihívásokkal jár, viszont a belőle származó lelki és közösségi jutalmak messze felülmúlják az erőfeszítéseket. Egy sikeresen működő, Szentlélek által vezetett házi gyülekezet tagjának lenni megköveteli a Jézushoz való közelséget, és azt, hogy a résztvevők készek legyenek az isteni vezetés elfogadására és követésére. (Gordon:4)

A bemelegítési szertartás előkészületei és menete

A bemelegítést az Úr Jézus parancsa és a Biblia tanítása szerint gyakorolják a hívők, amikor is olyan embereket merítenek vízbe (keresztelnek meg), akik Isten örömhírét, az evangéliumot megismerve hitre jutottak, saját döntésük alapján pedig el kívánják kötelezni magukat az Úr Jézus követésére és Isten családjához akarnak tartozni. *„Amikor a víz alá merülünk, és amikor az teljesen körülölel bennünket, nem csupán a múltunkat hagyjuk magunk mögött, hanem a nehéz, megterhelő terheinket is. Ezzel párhuzamosan nemcsak lelkünk, hanem lelkiismeretünk is megújul”. (7. számú interjúalany)*

Fruchtenbaum szerint *„A szertartások gyakorlásának biblikus oka egyszerűen az engedelmesség; a hívők azért teszik, hogy engedelmeskedjenek a Biblia parancsának”. (Fruchtenbaum: 4).*

A bemelegítés szimbolikus jelentése abban áll, hogy az egyén, aki korábban bűneiben élt, jelképesen eltemeti régi életét, és ezzel annak megszűnését fejezi ki. E szertartás során az egyén kifejezi elköteleződését Krisztus iránt, átadva élete irányítását neki, hogy egy új, Istennek tetsző, a bűn szolgaságától mentes életet kezdjen. *„A bemelegítés szertartása azt szemlélteti, mikor az újonnan megtért ember alámerül a víz alá, majd feljön, utána úgy érzi, hogy meghaltak régi bűnei és bűnös életmódja, majd ezen túl természetfeletti, feltámadási erővel felruházva teljesen újjéléttel bír. (7.*

számú interjúalany)

A bemerítés nem szentség, azaz, olyan ceremónia, amely mindenféle hit nélkül magától működik. „*Ha olyan ember merítkezik be, aki nem értette meg az evangéliumot és nem tért meg, ő csak vizes lesz, de a bűneit nem mossza le*”. (7. számú interjúalany)

A bemerítésre, mint mosakodásra utal a Szentírás, és azért is fontos, mert az előző gondolat szerint ez halált és feltámadást jelent. Ahhoz, hogy teljes alámerítés történjen, lényeges, hogy csak azokon végezzék ezt el, akik már bűneikből megtértek. A bemerítés komoly szellemi jelentőséggel bír (mert halál és feltámadás, mosakodás a bűntől, s a többi), de csak akkor, ha megtéréssel és hittel párosul. Mind az ószövetségi, mind az újszövetségi (bemerítés, Úrvacsora) ceremóniák tehát kevesebbet jelentenek, mint a szentség, de ugyanakkor többet, mint egy jelkép. Valószínűleg, elsősorban a római katolicizmusnak köszönhető, hogy ez a gyakorlat elterjedt Magyarországon. Ha valaki felnőttként római katolikus hitet felvesz, a felkészülés és a tanulás után, életgyónást tesz, mielőtt megkeresztelik. Tekintettel arra, hogy a bemerítés halál és feltámadás, valamint mosakodás a bűntől, a görög szó jelentését is figyelembe véve, a keresztséget teljes alámerítéssel kell elvégezni. Más hagyományos gyakorlatokat, mint pl. hintés vagy leöntés, nem alkalmaznak. Mindenki akkor merítkezik be, ha már hallotta az evangéliumot, elfogadta, meg akar térni, és Jézus tanítványa akar lenni. (bury-adrian.blogspot.com)

Összegzés

A kutatás a kótaji roma közösség szociokulturális integrációjának és társadalmi mobilitásának kihívásait elemezte, kiemelten vizsgálva a Glória Gyülekezet vallási közösség szociális kohézióban betöltött szerepét. Az eredmények rámutattak arra, hogy a hagyományos szociálpolitikai intervenciók nem képesek teljeskörűen kezelni a célcsoport strukturális és kulturális sajátosságait. Ezzel szemben a gyülekezet funkcionálva egyfajta informális szociális védőhálóként – nem csupán spirituális, hanem szociális és gazdasági támogatást is biztosít a hátrányos helyzetű roma családok számára. A kutatás megállapította, hogy a Glória Gyülekezet meghatározó szerepet játszik a közösségi identitás megerősítésében, az oktatási motiváció fokozásában és a foglalkoztatási lehetőségek előmozdításában.

A Biztos Pont Keresztény Egyesület kulcsszerepet játszik a roma közösség szociális és edukációs támogatásában, amely magában foglalja a hátrányos helyzetű családok megsegítését, oktatási programok biztosítását és missziós tevékenységeket. A szervezet működéséhez a Kótajért Kulturális Egyesület is hozzájárul, többek között adományokkal és logisztikai támogatással. Az egyesületek közötti szinergikus együttműködés lehetőséget teremt arra, hogy a rászoruló családok rendszeres segítséghez jussanak – legyen szó élelmiszer-csomagokról, ruhaneműkről vagy tanulmányi eszközökről. Ezen túlmenően a Biztos Pont Keresztény Egyesület kiemelt figyelmet fordít az ifjúsági mentorálásra és a közösségi kohézió erősítésére.

A programjaik között szerepelnek tanulássegítő foglalkozások, amelyek az iskolai lemorzsolódás csökkentését célozzák, valamint az ifjúsági klub, amelyek biztonságos, támogató közeget nyújt a roma fiatal generáció számára. A missziós tevékenységek során lelki gondozást biztosítanak, és a keresztény értékrend mentén próbálnak reményt nyújtani a társadalmi peremhelyzetben élők számára.

Összegzőképpen elmondható, hogy a vallási közösség elsősorban pszichoszociális támogatás révén játszik szerepet a roma közösség megerősítésében, ugyanakkor a hosszú távú gazdasági és oktatási felzárkóztatás érdekében célzott és koordinált beavatkozásokra van szükség. A sikeres társadalmi integráció feltétele lenne a helyi és országos szintű szakpolitikai szereplők, civil szervezetek és egyházi közösségek kooperációja, amely figyelembe venné a kótaji roma populáció sajátos szociokulturális szükségleteit és belső erőforrásait.

Felhasznált irodalom:

- Andorka, R. (2006). Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó.
- Arapovics, M. (2019). A közösségfejlesztés és a kulturális közösségfejlesztés gyakorlata. Szabadtéri Néprajzi Múzeum-NMI Művelődési Intézet-OSZK.
- Coulson, G. (2012). Házigyülekezetek kézikönyve. <https://keskenyut.wordpress.com/hazigyulekezetek-kezikonyve/> (Letöltve: 2024. október 20.)
- Fruchtenbaum, A. G. (n. é.). Bibliatanítások: A bemerítkezés szertartása. Ariel Kiadó. <http://www.bibliatanitasok.hu> (Letöltve: 2024. november 13.)
- Gorman, M. (2002). Közösség Európában. Parola, 2, 9.
- Gyetvai, G., & Rajki, Z. (2012). A keresztény cigány közösségek szociológiája. Cigány Módszertani és Kutató Központ.
- Horváth, J. S. (2022). Cum Deo Pro Patria, avagy az egyházak szerepe a roma integrációban. MCC Corvinák. <https://corvinak.hu> (Letöltve: 2024. november 17.)
- Juhász, E. (2003). A közösségfejlesztés történetének vázlata. In Éles, Cs. (Szerk.), Nézőpontok és látletelek (Acta Andragogiae et Culturae 20.). Debreceni Egyetem.
- Buri Adrián blogja. (n. é.). <https://buri-adrian.blogspot.com> (Letöltve: 2024. december 20.)
- CIMOK – Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete. (n. é.). <https://www.cimok.hu> (Letöltve: 2024. szeptember 30.)
- Kodolányi János Egyetem. (n. é.). <https://www.kodolanyi.hu> (Letöltve: 2024. október 22.)
- Közösségi Vállalkozás. (n. é.). <https://www.kozossegivallalkozas.hu> (Letöltve: 2024. október 6.)
- Központi Statisztikai Hivatal. (n. é.). <https://www.ksh.hu> (Letöltve: 2024. szeptember 12.)
- Reményhír Alapítvány. (n. é.). <https://www.remenyhír.hu> (Letöltve: 2024. október 11.)
- Wikipédia. (n. é.). <https://www.wikipedia.org> (Letöltve: 2024. szeptember 15.)

1. számú melléklet

Az interjú alanyok adatai

Számozás	Férfi/Nő	Életkora	Iskolai végzettség	Foglalkozás
1. számú interjúalany	férfi	65	szakközép	polgármester

2. számú interjúalany	nő	52	főiskolai diploma	Kótajért Kulturális Egyesület elnök
3. számú interjúalany	nő	51	egyetemi diploma	óvónő
4. számú interjúalany	nő	45	egyetemi diploma	Gondozási Központ és Konyha vezető
5. számú interjúalany	férfi	39	egyetemi diploma	nyelvtanár
6. számú interjúalany	férfi	35	általános iskola	segédmunkás
7. számú interjúalany	férfi	39	egyetemi hallgató	tanító